

Ενότητα 21

Το κρητικό ζήτημα (1821-1905)

*Μπακάλης Κώστας
history-logotexnia.blogspot.com*

Η Κρήτη κατά την επανάσταση (1821)

- ❑ Η επανάσταση του 1821 καταπνίγηκε στην Κρήτη από τον Αιγύπτιο **Μοχάμετ Άλη (1824)**.
- ❑ Το νησί παρέμεινε στην κυριαρχία του ως το **1840**, οπότε επανήλθε στους Οθωμανούς.

Κρητικό ζήτημα:

Προσπάθειες Ελλήνων Κρήτης,

ελεύθερων Ελλήνων,

ελληνικού κράτους για ΕΝΩΣΗ

καθώς και
εμπλοκή
Οθωμανικής
Αυτοκρατορίας

Και Μεγάλων
Δυνάμεων.

A. 1866-1869:

ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

- Παρά τις αρχικές επιτυχίες, κατατπνίγηκε.
- Ανατίναξη ομάδας επαναστατών στην ***Μονή Αρκαδίου***, (Νοέμ. 1866). Παγκόσμια συγκίνηση.

▲ *Monastery of Arkadi by Robert Pashley (Crete, Greece)*

▲ Το ολοκαύτωμα της μονής Αρκαδίου. Πίνακας του Ιταλού ζωγράφου Γκατέρι. Το φιλελληνικό ρεύμα ήταν ιδιαίτερα ισχυρό εκείνη την εποχή στην Ιταλία και δεκάδες Ιταλοί εθελοντές συμμετείχαν στην κρητική επανάσταση του 1866.

1. 1866: Οι Κρητικοί ζητούν από τις Δυνάμεις την ένωση με την Ελλάδα

Ικετεύομεν λοιπόν θερμώς την Υμετέραν Μεγαλειότητα και τους Μεγαλειοτάτους Μονάρχας των δύο ετέρων Μεγάλων και Προστάτιδων του Ελληνικού Έθνους Δυνάμεων να πραγματοποιήσωσι την μόνην ημών έφεσιν, την ένωσιν μετά των αδελφών ημών Ελλήνων [...]. Αν όμως τούτο είναι σήμερον αδύνατον, τουλάχιστον [...] ευδοκήσατε [...] να μας χορηγηθή οργανισμός πολιτικός, να μας δοθώσι νόμοι, να συσταθώσι τακτικά δικαστήρια· η βαρεία φορολογία μας να μετριασθή και να τακτοποιηθή [...].

Υπόμνημα μυστικό των επαναστατημένων Κρητών προς τους βασιλείς της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας, 15 Μαΐου 1866.

Πηγή: Ακαδημία Αθηνών, «Η Κρητική Επανάστασις του 1866-1869», *Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας*, Αθήνα 1967-1970, τόμ. 1ος.

▲ **Να καταγράψετε τα αιτήματα των επαναστατημένων Κρητικών και να σχολιάσετε το γεγονός ότι απευθύνονται στις Μεγάλες Δυνάμεις.**

► *1868 Οργανικός Νόμος*

Παραχωρείται από τον Σουλτάνο ένα **είδος τοπικού συντάγματος**.

Προέβλεπε:

*Πρόσληψη
χριστιανών
υπαλλήλων,*

*συμμετοχή χριστιανών
αντιπροσώπων στη
Γενική Διοίκηση,*

*ισοτιμία τουρκικής &
ελληνικής γλώσσας,*

μεικτά δικαστήρια.

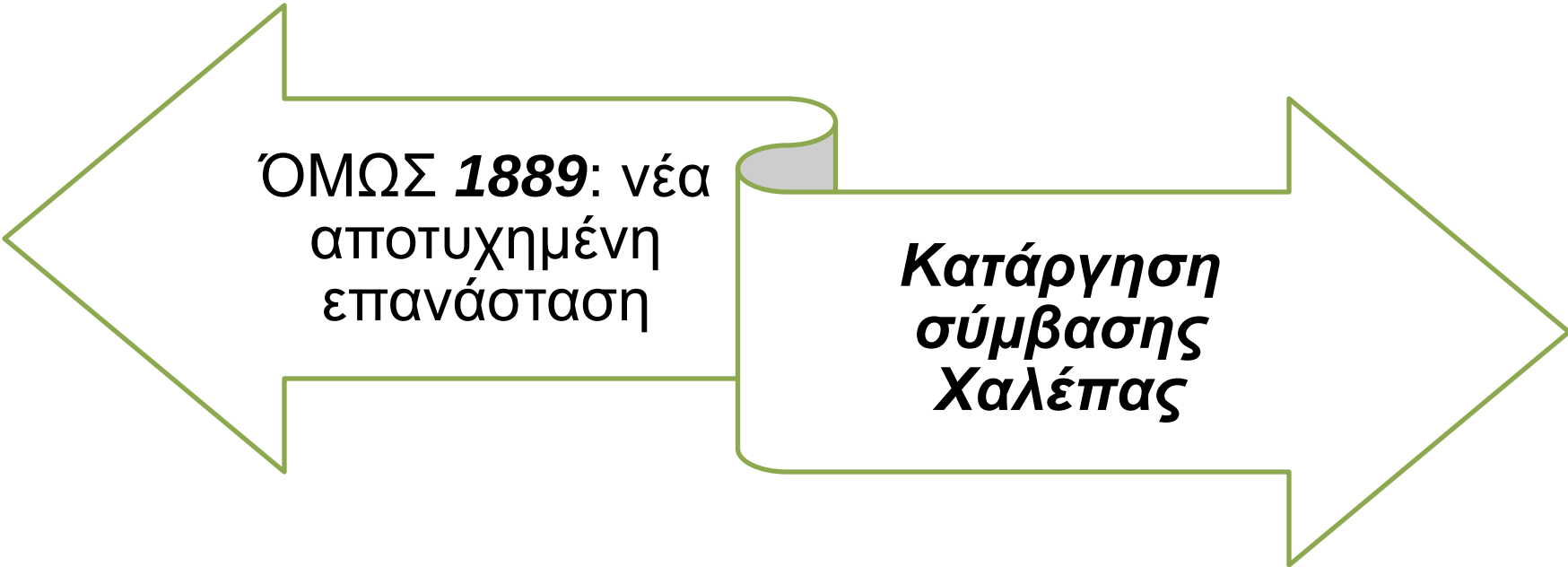
B. 1878

ΝΕΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΕΥΜ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

■ Νέα παραχώρηση Σουλτάνου:

- ✓ Δικαίωμα σε *χριστιανό* να είναι *Γενικός Διοικητής*.
- ✓ *Πλειοψηφία* χριστιανών στη *Γεν. Διοίκηση*.
- ✓ *Καθεστώς_ημιαυτονομίας*.

ΌΜΩΣ **1889**: νέα
αποτυχημένη
επανάσταση

**Κατάργηση
σύμβασης
Χαλέπας**

◀ Οι επαναστάσεις
τον 1878 στη
Θεσσαλία, Ήπειρο, Μ
ακεδονία και Κρήτη

Γ. 1896-1897:

ΝΕΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Οδήγησε Ελλάδα στον αποτυχημένο
ελληνοτουρκικό πόλεμο του **1897** και σε **βαριά**
ήττα.

ΌΜΩΣ παρέμβαση Δυνάμεων για αναγνώριση από Σουλτάνου της
αυτόνομης Κρητικής Πολιτείας με **ύπατο Αρμοστή** τον **πρίγκιπα**
Γεώργιο β΄ (γιο του βασιλιά Γεωργίου) **1898**

Υπουργός Δικαιοσύνης της Κρητικής Πολιτείας
ο **Ελευθέριος Βενιζέλος**

► Εξώφυλλο αγγλικού
περιοδικού, με τίτλο:
Τουρκικός στρατός
καταστρέφει εκκλησία στο
Γαλατά (Χανίων) 1896
(Γεννάδειος Βιβλιοθήκη)

◀ Το Ελληνικό
στρατόπεδο τον
Ακρωτηρίου, κατά το
βομβαρδισμό του
από τις Μ. Δυνάμεις
και τους
Τούρκους, το
Φεβρουάριο τον
1897

◀ Γερμανική γελοιογραφία που σατιρίζει τις δολοπλοκίες της ευρωπαϊκής διπλωματίας. Ο τίτλος της είναι «Ο Κρητικός Λαβύρινθος». Εικονίζεται η Ευρώπη να κόβει το μίτο, που ο βασιλιάς της Ελλάδας χρειάζεται, για να βγει από τον Κρητικό Λαβύρινθο, στην είσοδο του οποίου υπάρχει η απαγορευτική επιγραφή: «Κρήτη. Η είσοδος στο Λαβύρινθο απαγορεύεται». Πάνω η Πελοπόννησος σαν χέρι της Ελλάδας, που τεντώνει να αρπάξει το γεμάτο αγκάθια σώμα της Κρήτης.

Ce numéro est accompagné d'un supplément musical et d'un supplément en couleurs.

L'ILLUSTRATION

Prix du numéro : 15 centimes.

SAMEDI 7 JANVIER 1899

57e Année. — N° 2015

L'ARRIVÉE DU PRINCE GEORGES EN CRÈTE

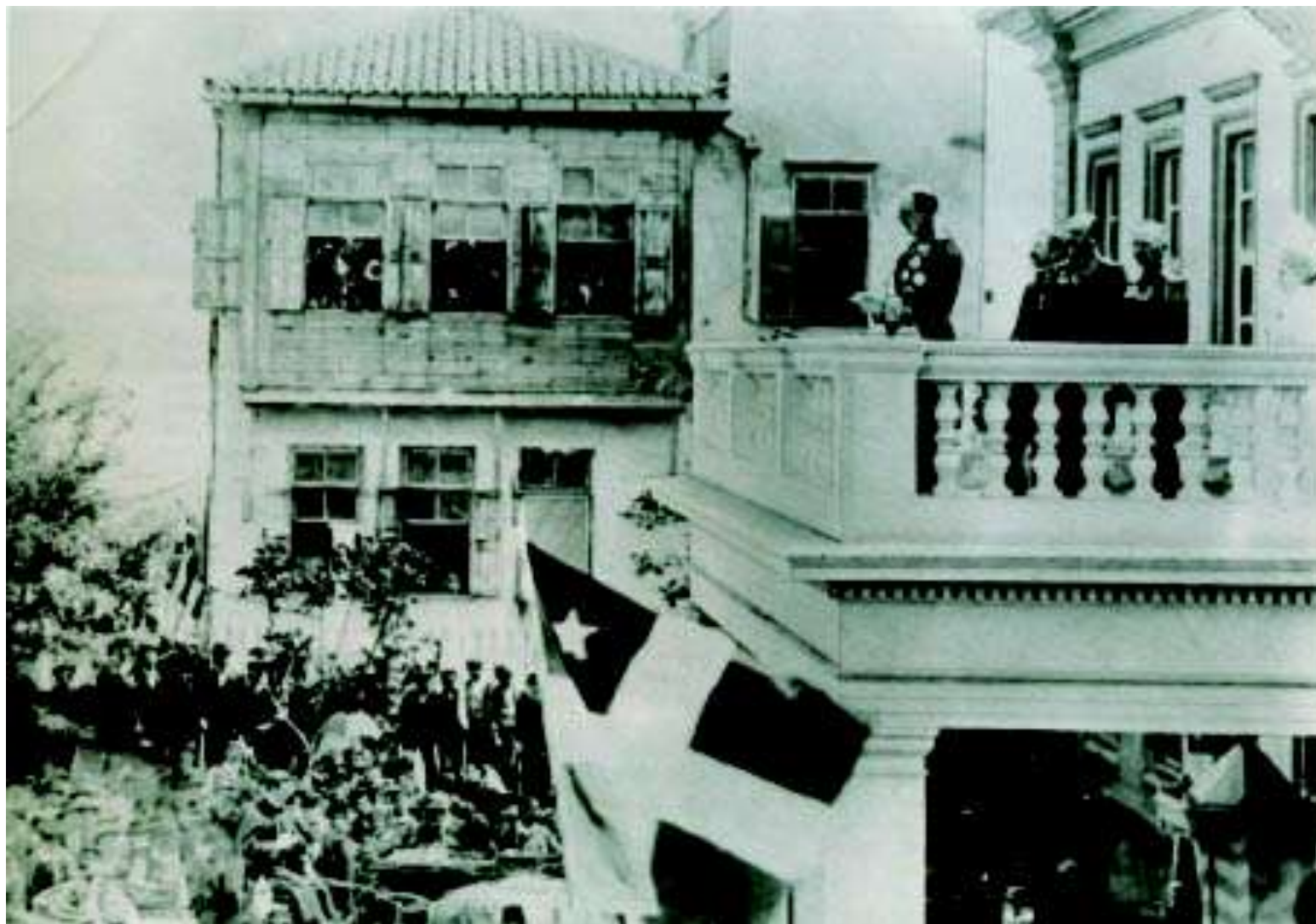

Le canot du « Bugeaud » conduisant le prince au quai de l'arsenal à la Sude.

2. Η άφιξη του πρίγκιπα Γεώργιου στην Κρήτη ως αρμοστή. Στην πλώρη της βάρκας που τον μεταφέρει διακρίνεται η σημαία της Κρητικής Πολιτείας.

- Ο Αρμοστής της Κρήτης, πρίγκιπας Γεώργιος, στο διάγγελμά του μετά την άφιξή του στα Χανιά

► *Σημαία και νόμισμα
της Κρητικής Πολιτείας*

► Κρητικά γραμματόσημα (1900)

Δ. 1905: ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΣΤΟ ΘΕΡΙΣΟ ΧΑΝΙΟΝ

Ολιγωρία Αρμοστή πρίγκιπα Γεωργίου
στο ζήτημα της ένωσης με την Ελλάδα
προκάλεσε την έκρηξη νέας
επανάστασης.

Επικεφαλής ο Ελ. Βενιζέλος. Μαζί του ο
Κων. Φούμης και Κων. Μάνος.

Κηρύττουν ένωση Κρήτης με Ελλάδα.

Νέος αρμοστής ο Αλ. Ζαΐμης (1906).

▲ ΌΜΩΣ ανάμειξη
Δυνάμεων απέτρεψε
ένωση Κρήτης με Ελλάδα
(διατήρηση ισορροπιών
στην περιοχή).

2. Οι θέσεις των επαναστατών του Θέρισου, 1905

Οι υπογεγραμμένοι, αποτελούντες την εν Κρήτη αντιπολίτευσιν [ενν. προς τον πρίγκιπα Γεώργιο], συνελθόντες εν Χανίοις τη 26ην Φεβρουαρίου 1905, αποσκοπούντες εις την εκπλήρωσιν του Εθνικού Προγράμματος, αποφασίζομεν:

Α) Πρώτον και κύριον μέλημα ημών έστω η επίτευξις του από αιώνος επιδιωκομένου σκοπού, της ενώσεως της Κρήτης μετά της ελευθέρας Ελλάδος.

Β) Αδυνάτου αποβαίνοντος του σκοπού τούτου, θέλομεν επιδιώξει την πολιτικήν προσέγγισιν της πατρίδος προς την ελευθέραν Ελλάδα, μεταβαλλομένης από διεθνούς απόψεως της σημερινής καταστάσεως.

Γ) Μη εκπληρουμένου μηδέ του σκοπού τούτου θέλομεν επιδιώξει την αναθεώρησιν του ημετέρου συντάγματος κατά το πρότυπον του ελληνικού, όπως απαλλαγή ο τόπος του δεσποτισμού.

Του προγράμματος τούτου την πραγματοποίησιν θέλομεν επιδιώξει και δι' ενόπλων λαϊκών συναθροίσεων. [...]

Πηγή: Κ. Σβολόπουλος, «Η Κρητική Πολιτεία από το 1899», *Ιστορία του ελληνικού έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, τόμ. ΙΔ', σ. 208-209.

► *Θερσιανοί επαναστάτες το 1905*

◀ Ο Ελ. Βενιζέλος
αρχηγός της
Επανάστασης
➤ Μαζί του οι
Κ. Φούμης
& Κ. Μάνος

► Πού είναι ο Θεός;
Στίχοι Ν. Καζαντζάκης
Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις

Ξημέρωσε ο Θεός
απλώθηκε το φως στον
Ψηλορείτη
κι έλαμψε το πληγωμένο
κορμί της Κρήτης
κι η θάλασσα...
Τα σπίτια καίγονται
θρηνούνε οι γυναίκες
γυρίζουν τα παιδιά
ορφανεμένα
κι οι άντρες απροσκύνητοι
πιάνουν τα διάσελα
χωρίς ψωμί, χωρίς
φυσέκια...
Πού είναι ο Θεός
την Κρήτη μας να δει
να την πονέσει!

Δεν ήταν νησί
ήταν θεριό που
κείτονταν στη
θάλασσα
Ήταν η γοργόνα
η αδερφή του
Μέγα Αλέξανδρου
που θρηνούσε
και φουρτούνιαζε το
πέλαγο

**Άμα λευτερωθεί η
Κρήτη**
θα λευτερωθεί κι εμένα
η καρδιά μου
Άμα λευτερωθεί η
Κρήτη
θα νελάσω

◀ Στίχοι: Ν. Καζαντζάκης
Μουσική: Μ. Χατζιδάκις